

KOMISJA
EUROPEJSKA

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
DO SPRAW ZAGRANICZNYCH I
POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 15.5.2019 r.
JOIN(2019) 9 final

WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

UE i Azja Środkowa: nowe możliwości wzmocnienia partnerstwa

Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego i Rady

UE i Azja Środkowa: nowe możliwości wzmocnienia partnerstwa

WPROWADZENIE

Unia Europejska (UE) oraz pięć krajów Azji Środkowej (Kazachstan, Republika Kirgiska, Tadżykistan, Turkmenistan i Uzbekistan) **od dawna utrzymują stosunki oparte na silnych wzajemnych interesach.**

*Strategia UE wobec Azji Środkowej z 2007 r.*¹ pomogła UE i Azji Środkowej osiągnąć bezprecedensowy poziom współpracy. **Strategiczne położenie Azji Środkowej na styku Europy i Azji, jej udział w imporcie energii do UE oraz potencjał rynkowy siedemdziesięciu milionów mieszkańców, a także zainteresowanie UE bezpieczeństwem regionalnym** sprawiły, że Azja Środkowa staje się coraz ważniejszym partnerem dla UE.

Niektóre ze **zmian zachodzących obecnie w Azji Środkowej** otworzyły **nowe możliwości** dalszego rozwoju partnerstwa między UE a Azją Środkową. **Procesy reform** w tym regionie spowodowały, że zaczęto nawoływać o uznanie polityczne oraz wsparcie modernizacji ze strony UE. **Nowa dynamika współpracy regionalnej**, której przykładem jest pierwszy nieformalny szczyt przywódców państw Azji Środkowej, jaki odbył się w marcu 2018 r. w Astanie, uwytłoczyła znaczenie doświadczenia UE dla wypracowania wspólnych odpowiedzi na wspólne wyzwania. Wznowiono starania w zakresie promowania **łączności między Europą a Azją**, dzięki czemu wzrosło zainteresowanie podejściem UE do kwestii zrównoważonej łączności. Ścisła współpraca między Azją Środkową a **Afganistanem** pozwoliła na zdefiniowanie nowych norm dla wysiłków UE na rzecz wspierania pokoju w tym kraju. Jednocześnie nowe ambicje niektórych państw Azji Środkowej, aspirujących do odgrywania aktywniejszej roli w **sprawach globalnych i regionalnych**, przyczyniają się do zwiększania możliwości współpracy z UE w zakresie wspólnych celów.

Swoje zaangażowanie w tym regionie UE może budować na **istotnych atutach**. Państwa Azji Środkowej mogą zaufać UE, będącej wiodącym darczyńcą i oddanym partnerem w procesie reform i transformacji gospodarczej, głównym zwolennikiem ich integracji w światowym systemie handlu, źródłem wysokiej jakości inwestycji i nowoczesnych technologii, a także naturalnym zwolennikiem ich wysiłków na rzecz współpracy regionalnej.

Celem niniejszego wspólnego komunikatu jest stworzenie **silniejszego, nowoczesnego i niewyłącznego partnerstwa z państwami Azji Środkowej**, tak aby region ten rozwijał się jako **zrównoważony, bardziej odporny i zamożniejszy obszar gospodarczy i polityczny, cechujący się szeregiem wzajemnych powiązań**. Opierać się on będzie na wnioskach wyciągniętych z zaangażowania UE w tym regionie, uwzględniać inne stosowne strategie, w tym *globalną strategię na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej*², *nowy konsensus europejski w sprawie rozwoju*³, *strategię UE dotyczącą łączenia Europy i Azji*⁴ oraz *strategię UE wobec Afganistanu*⁵, a także wskazówki zawarte w *Agendzie ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*⁶.

¹ UE i Azja Środkowa: Strategia nowego partnerstwa, 10113/07 z dnia 31 maja 2007 r.

² „Wspólna wizja, wspólne działanie: silniejsza Europa. Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej”, czerwiec 2016 r.

³ Nowy konsensus europejski w sprawie rozwoju: „Nasz świat, nasza godność, nasza przyszłość”, Dz.U. 2017/C 210/01 z dnia 30 czerwca 2017 r.

Strategia UE skupi się na **trzech powiązanych ze sobą i wzajemnie uzupełniających się priorytetach**:

➤ **Partnerstwo na rzecz odporności**

UE będzie współpracować na zasadzie partnerstwa z krajami Azji Środkowej w zakresie przewidywania i rozwiązywania problemów mających wpływ na ich cele społeczno-gospodarcze oraz bezpieczeństwo, a także zwiększania ich zdolności do wprowadzania reform i modernizacji. Będzie propagować demokrację, prawa człowieka i praworządność, zacieśniać współpracę w zakresie wdrażania zobowiązań porozumienia paryskiego w sprawie zmian klimatu oraz radzenia sobie z transregionalnymi wyzwaniami związanymi z ochroną środowiska, aby przekształcić je w szansę, a także intensyfikować współpracę w obszarze migracji.

➤ **Partnerstwo na rzecz dobrobytu**

UE będzie współpracować na zasadzie partnerstwa z krajami Azji Środkowej w zakresie uwalniania ich znacznego potencjału wzrostu i wspierać będzie w tym celu rozwój konkurencyjnego sektora prywatnego oraz promować stabilne i otwarte otoczenie inwestycyjne. Będzie współpracować na rzecz rozwoju umiejętności, badań naukowych i innowacji, szczególną uwagę poświęcając młodzieży. Będzie dążyć do rozwiązywania kwestii ograniczeń strukturalnych w handlu i inwestycjach wewnątrzregionalnych, popierać przystąpienie pozostałych państw Azji Środkowej do Światowej Organizacji Handlu (WTO) i promować zrównoważoną łączność.

➤ **Lepsze współdziałanie**

UE będzie współpracować z krajami Azji Środkowej w celu wzmocnienia struktury partnerstwa poprzez intensyfikację dialogu politycznego i otwarcie przestrzeni dla udziału społeczeństwa obywatelskiego. Będzie nadal dla regionu głównym partnerem w dziedzinie rozwoju. Wzmocni dyplomację publiczną, aby podkreślić korzyści płynące z partnerstwa dla regionu i jego obywateli.

Szanując aspiracje i interesy poszczególnych partnerów z Azji Środkowej, jak również uznając konieczność rozróżnienia sytuacji tych krajów, UE będzie dążyć do pogłębienia współpracy z tymi krajami Azji Środkowej, które pragną i są w stanie zacieśnić stosunki. UE będzie dążyć do współpracy z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi, w przypadkach gdy takie szersze zaangażowanie przyczyniłoby się do osiągnięcia ogólnych celów UE i celów niniejszej strategii. **Dwustronne wzmocnione umowy o partnerstwie i współpracy nowej generacji**, które UE zawarła i które może zawrzeć z poszczególnymi krajami Azji Środkowej⁷, pozostaną podstawą zaangażowania UE. Celem niniejszego wspólnego komunikatu jest **mobilizacja szerokiego wachlarza polityk i instrumentów UE**, które zostaną wykorzystane do wzniesienia partnerstwa UE-Azja Środkowa na nowy poziom; zawiera on także **wytyczne dotyczące programowania** współpracy i pomocy rozwojowej UE.

⁴ Łącząc Europę i Azję – elementy składowe strategii UE – konkluzje Rady nr 13097/18 z dnia 15 października 2018 r.

⁵ Afganistan – Konkluzje Rady nr 13098/17 z dnia 16 października 2017 r.

⁶ Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 25 września 2015 r.

⁷ UE podpisała wzmocnioną umowę o partnerstwie i współpracy z Kazachstanem. Trwają negocjacje w sprawie wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy z Kirgistanem i Uzbekistanem. Tadżykistan wyraził zainteresowanie podjęciem negocjacji w sprawie wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy. Wzmocnione umowy o partnerstwie i współpracy tworzą ramy, które nie wykluczają udziału w innych istniejących inicjatywach współpracy, takich jak umowy o wolnym handlu czy Euroazjatycka Unia Gospodarcza, których członkami są Kazachstan i Kirgistan.

Przekrojowy priorytet: inwestowanie we współpracę regionalną w Azji Środkowej

UE jest poważnie zainteresowana rozwojem Azji Środkowej jako obszaru, gdzie współpraca i łączność oparte są na zasadach, a nie konkurencji i rywalizacji. UE jest zdecydowana, aby inwestować w nowe możliwości współpracy i rosnący potencjał w tym zakresie zarówno w poszczególnych krajach regionu, jak i w relacji z regionem jako całością.

Współpraca regionalna powinna umożliwić państwom Azji Środkowej lepsze zarządzanie ich współzależnością, rozwiązanie problemu ich podatności na zagrożenia i wspólnych obaw, uwolnienie ich potencjału wzrostu gospodarczego, zwiększenie wpływu na sprawy międzynarodowe oraz zachowanie ich niezależności i tożsamości. Chociaż to do krajów Azji Środkowej należy określenie sposobów wdrażania - we właściwym sobie tempie - dobrowolnych form współpracy regionalnej, UE będzie **wspierać te procesy** w oparciu o własne doświadczenia w zakresie korzyści, jakie mogą przynieść mechanizmy integracji i większa konektywność.

Dialog między UE a Azją Środkową oraz programy regionalne finansowane przez UE przyczynią się do promowania wspólnych rozwiązań na szczeblu regionalnym w takich obszarach, jak środowisko, zasoby wodne, zmiana klimatu i zrównoważona energia; edukacja; praworządność; zrównoważona łączność; polityka antynarkotykowa; bezpieczeństwo i zapobieganie radykalizacji; zarządzanie granicami oraz wewnętrzne ułatwienia w handlu.

Ileokroć będzie to użyteczne z punktu widzenia UE i Azji Środkowej oraz w zależności od rodzaju problemów, dialog i programy współpracy z państwami Azji Środkowej mogłyby obejmować **państwa sąsiadujące**, m.in. kraje **Partnerstwa Wschodniego**, Afganistan i inne. Azja Środkowa i **Afganistan** są dla siebie coraz ważniejszymi partnerami ze względu na ich wspólne interesy w zakresie bezpieczeństwa i stabilności, gospodarki wodnej i budowy skutecznych połączeń. W związku z tym włączenie Afganistanu w stosownych przypadkach do spotkań odbywających się w ramach dialogu między UE a Azją Środkową oraz do programów regionalnych, a także większe wsparcie na rzecz trójstronnych projektów współpracy z partnerami z Afganistanu i Azji Środkowej mają nadal charakter priorytetowy.

1. PARTNERSTWO NA RZECZ ODPORNOŚCI

Wzmocnienie odporności Azji Środkowej, jej państw i społeczeństw leży w strategicznym interesie UE. Wymaga to zwiększenia ich zdolności do przewidywania nacisków zewnętrznych i wewnętrznych i przeciwstawiania się im, wprowadzania reform, a także do sprostania wyzwaniom wynikającym z globalizacji, szybkiego wzrostu liczby ludności, zmiany klimatu i degradacji środowiska, presji na zasoby wodne i energetyczne, migracji pracowników i nowych zagrożeń dla bezpieczeństwa. Biorąc pod uwagę znaczne różnice między krajami Azji Środkowej pod względem ich modelu i etapu rozwoju społeczno-gospodarczego, UE będzie koncentrować się na ich najsłabszych punktach, wykorzystując istniejące mocne strony i kierując wysiłki na te obszary, w których przyniesie to pozytywne zmiany. Głównymi priorytetami UE pozostaną kwestie promowania odpowiednich szans dla młodzieży Azji Środkowej w coraz większym stopniu korzystającej z łączności i mającej coraz większe aspiracje oraz wzmacnianie pozycji kobiet i dziewcząt.

1.1. Promowanie demokracji, praw człowieka i praworządności

Konsolidowanie instytucji demokratycznych, wzmocnienie pozycji obywateli i ustanowienie bardziej integracyjnych struktur ładu politycznego i zarządzania gospodarczego, propagowanie praworządności, wzmocnienie rozliczalności instytucji publicznych i zapewnienie poszanowania praw

człowieka stanowią kluczowe warunki, od których zależy sukces zrównoważonego rozwoju Azji Środkowej. W związku z tym poszanowanie praw człowieka będzie w dalszym ciągu podstawowym elementem dwustronnych relacji UE z państwami tego regionu.

UE będzie nadal propagować **poszanowanie praw człowieka zgodnie z międzynarodowymi standardami**, koncentrując się na wolności wypowiedzi (w tym na pluralizmie mediów), wolności zrzeszania się, prawach kobiet, prawach dziecka, prawach mniejszości oraz zwalczaniu dyskryminacji, a także zapobieganiu torturom i ich eliminowaniu. UE będzie również dążyć do budowania partnerstw, na przykład w kontekście inicjatywy „Dobre przykłady realizacji praw człowieka”.

UE będzie zachęcać państwa Azji Środkowej do **dalszej współpracy z organami traktatowymi i agencjami oraz przestrzegania specjalnych procedur ONZ**. Będzie promować współpracę na **wielostronnych forach praw człowieka**, takich jak *Rada Praw Człowieka ONZ* i *Trzeci Komitet Zgromadzenia Ogólnego ONZ*. Będzie współpracować na rzecz ratyfikacji i wdrożenia najważniejszych międzynarodowych konwencji i rezolucji dotyczących praw człowieka i podstawowych norm pracy, stosując w tym celu *szczególne rozwiązanie motywacyjne dotyczące zrównoważonego rozwoju i dobrych rządów* (GSP Plus) wobec kwalifikujących się krajów w tym regionie. Państwa Azji Środkowej mogą skorzystać na doświadczeniu państw członkowskich UE w zakresie dostosowań prawnych niezbędnych do przystąpienia do Rzymskiego Statutu *Międzynarodowego Trybunału Karnego*.

Udział społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji publicznych będzie miał wielkie znaczenie dla zapewnienia, by prowadzona w Azji Środkowej modernizacja miała zrównoważony charakter. UE będzie promować korzystne dla społeczeństwa obywatelskiego środowisko prawne i polityczne, umożliwiające obrońcom praw człowieka, dziennikarzom i niezależnym związkowcom oraz organizacjom pracodawców prowadzenie swobodnej i bezpiecznej działalności. Będzie zachęcać do dialogu i współpracy między społeczeństwem obywatelskim a organami administracji na wszystkich szczeblach.

UE zintensyfikuje swoje wysiłki na rzecz propagowania **demokracji, praworządności i dobrych rządów**, które są niezbędne, aby instytucje publiczne mogły lepiej odpowiadać na potrzeby swoich obywateli i być przez nich rozliczane, a także aby przyciągać inwestycje zagraniczne. UE utrzyma swoje zaangażowanie w propagowanie sprawiedliwych i przejrzystych procesów wyborczych. Zacieśni współpracę prawną i sądową, w tym współpracę z Radą Europy, aby wspierać niezależność i skuteczność systemów wymiaru sprawiedliwości. Ponieważ **korupcja** wciąż stanowi w tym regionie powszechny problem, UE podzieli się wiedzą fachową z krajami pragnącymi dokonać niezbędnych zmian w swoich systemach prawnych i administracyjnych oraz wzmocnić swoje niezależne instytucje nadzoru.

Biorąc pod uwagę pozytywny efekt mnożnikowy w wielu obszarach, począwszy od przeciwdziałania radykalizacji postaw po rozwój sektora prywatnego, UE będzie promować – między innymi dzięki włączeniu *Agendy ONZ dotyczącej kobiet, pokoju i bezpieczeństwa* do odpowiednich dziedzin współpracy UE – **równość płci i wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt**, których potencjał w zakresie angażowania się w życie społeczne, gospodarcze i polityczne w dalszym ciągu jest w dużej mierze niewykorzystany w tym regionie. *Inicjatywa „Spotlight”*⁸ może w tym względzie odegrać ważną rolę.

⁸ Inicjatywa „Spotlight” to wspólna inicjatywa UE i ONZ mająca na celu wyeliminowanie przemocy wobec kobiet i dziewcząt.

Priorytetem pozostanie **promowanie godnej pracy i poszanowania międzynarodowych norm pracy**. UE pomoże skonsolidować postępy poczynione w ostatnich latach w zakresie dążenia do przestrzegania podstawowych konwencji **Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP)** oraz będzie zachęcać do ratyfikacji i wdrożenia konwencji MOP dotyczących inspekcji pracy, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz warunków pracy. UE będzie propagować przestrzeganie Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka.

Kluczowe znaczenie w tym względzie będzie miała współpraca z **Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)**⁹, w tym na szczeblu lokalnym. UE będzie propagować przestrzeganie i wdrażanie zasad i zobowiązań OBWE; zacieśniać współpracę z niezależnymi instytucjami, *Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE*, Wysokim Komisarzem ds. Mniejszości Narodowych oraz Przedstawicielem OBWE ds. Wolności Mediów; oraz zachęcać państwa Azji Środkowej do większego zaangażowania w ramach OBWE i wspierania misji prowadzonych przez tę organizację w terenie w tym regionie.

UE wzmocni ponadto współpracę z **Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju** oraz z MOP na rzecz promowania solidnego otoczenia biznesowego i programu godnej pracy.

Konkretne inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

- wykorzystanie programów regionalnych w celu wspierania wymiany doświadczeń między UE a Azją Środkową, między samymi krajami Azji Środkowej oraz z państwami Partnerstwa Wschodniego w zakresie reformy prawa i sądownictwa, praw człowieka, międzynarodowych norm pracy, dobrych rządów, reformy ordynacji wyborczej oraz wzmacniania pozycji kobiet;
- rozwijanie możliwości szkoleniowych w zakresie praw człowieka i obrony własnych interesów dla działaczy społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka oraz wspieranie ich wzajemnych kontaktów transgranicznych w regionie, jak również kontaktów z ich odpowiednikami w UE i krajach Partnerstwa Wschodniego;
- nawiązanie ukierunkowanego dialogu na temat norm pracy, biznesu i praw człowieka.

1.2. Zacieśnienie współpracy w zakresie zarządzania granicami, migracji i mobilności oraz reagowania na wspólne wyzwania w zakresie bezpieczeństwa

UE i Azja Środkowa to wieloletni partnerzy w sferze bezpieczeństwa. Regularne spotkania w ramach **dialogu wysokiego szczebla między UE a Azją Środkową na temat polityki i bezpieczeństwa** stanowią okazję do wymiany poglądów na temat bardziej ogólnych problemów związanych z bezpieczeństwem i skutecznych reakcji politycznych. UE będzie promować **zintegrowane podejście** do współpracy z regionem w dziedzinie bezpieczeństwa oraz zacieśniać współpracę na rzecz eliminacji podstawowych przyczyn braku bezpieczeństwa, takich jak ubóstwo, wykluczenie społeczne i marginalizacja, ograniczony udział w życiu politycznym, słabość instytucjonalna, korupcja i niewłaściwe zarządzanie zasobami naturalnymi. Aby przyczynić się do trwałego bezpieczeństwa ludzi, UE będzie dążyć do nawiązania relacji z krajami Azji Środkowej w **sektorze bezpieczeństwa** i rozważy współpracę mającą na celu wspieranie jego rozliczalności i poddanie go skutecznym reformom.

Zmiana klimatu i degradacja środowiska stanowią potencjalne czynniki zwielokrotniające zagrożenie. UE będzie zatem w większym stopniu uwzględniać powiązania między środowiskiem, klimatem i bezpieczeństwem w swoim dialogu merytorycznym, w swoich działaniach na rzecz

⁹ Wszystkie państwa Azji Środkowej są członkami OBWE.

zapobiegania konfliktom, działaniach rozwojowych i humanitarnych oraz strategiach zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi w Azji Środkowej.

Terroryzm i brutalny ekstremizm pozostają wyzwaniem zarówno w UE, jak i w Azji Środkowej. Współpraca na rzecz zapobiegania brutalnemu ekstremizmowi, radykalizacji i finansowaniu terroryzmu, jak również rozwiązania problemu powracających bojowników terrorystycznych, pozostanie jednym z priorytetów partnerstwa. Jej rozwój leżeć będzie w gestii nowo powołanego eksperta UE ds. bezpieczeństwa i zwalczania terroryzmu, posiadającego kompetencje regionalne w odniesieniu do Azji Środkowej, oraz będzie odbywać się we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim i przy konsekwentnym uwzględnianiu praw człowieka. UE będzie promować wymianę dobrych praktyk w zakresie zapobiegania brutalnemu ekstremizmowi, w tym badań nad czynnikami wywołującymi brutalny ekstremizm, a także środków zapobiegawczych i kontrainformacji. Będzie dążyć do zwiększenia odporności lokalnych społeczności na brutalny ekstremizm przy jednoczesnym poszanowaniu praw człowieka i praworządności oraz uwzględnianiu aspektu płci, zgodnie z *Planem Działania ONZ na rzecz Zapobiegania Brutalnemu Ekstremizmowi*.

Opierając się na wnioskach wyciągniętych z poprzednich programów realizowanych w tym regionie, UE zacieśni współpracę z Azją Środkową w zakresie **nowoczesnego, zintegrowanego zarządzania granicami**, rozszerzając wysiłki w zakresie współpracy regionalnej na Afganistan. UE będzie poszukiwać dalszych sposobów na wzmocnienie współpracy z regionem w zakresie **walki z przestępczością zorganizowaną, przemytem migrantów, handlem ludźmi i handlem narkotykami**. UE będzie kontynuować współpracę na rzecz rozwoju zintegrowanej i zrównoważonej polityki antynarkotykowej.

Aby usprawnić zarządzanie migracją i mobilnością w regionie Azji Środkowej oraz stworzyć warunki dla rozwoju kontaktów międzyludzkich między obywatelami państw Azji Środkowej oraz obywatelami UE i innych krajów partnerskich, zacieśniona współpraca będzie ukierunkowana na **zwalczanie nielegalnej migracji** przy pełnym poszanowaniu praw człowieka. Będzie to wymagało współpracy w zakresie zarządzania granicami, readmisji migrantów o nieuregulowanym statusie i reintegracji osób powracających, zajęcia się **podstawowymi przyczynami nielegalnej migracji** poprzez promowanie szkolenia zawodowego, godnych warunków pracy i wysokiej jakości miejsc pracy w krajach pochodzenia, wspieranie legalnych kanałów migracji, a także ustanowienie skutecznych przepisów i systemów pomocy ofiarom handlu ludźmi oraz osobom potrzebującym ochrony międzynarodowej.

W tym celu UE będzie zachęcać państwa Azji Środkowej do **opracowania krajowej polityki migracyjnej, współpracy na szczeblu regionalnym oraz współpracy w zakresie wielostronnego zarządzania mobilnością i migracją**, zgodnie z wytycznymi ONZ. Jednocześnie UE rozwinie dwustronny dialog i współpracę w obszarze migracji i mobilności z państwami Azji Środkowej, zwłaszcza w ramach wzmocnionych umów o partnerstwie i współpracy.

UE podejmie dialog z państwami Azji Środkowej na rzecz promowania otwartej, wolnej i bezpiecznej **cyberprzestrzeni** oraz zwiększania **cyberbezpieczeństwa**.

Będzie także kontynuować współpracę z regionem na rzecz **nierozprzestrzeniania broni masowego rażenia, kontroli wywozu produktów podwójnego zastosowania oraz bezpieczeństwa jądrowego i jądrowego bezpieczeństwa fizycznego**, w pełni wykorzystując przy tym potencjał *centrum doskonałości ds. substancji chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych w Azji Środkowej*. UE prowadzi będzie ściślejszy dialog z państwami Azji Środkowej na temat **zarządzania kryzysowego i utrzymywania pokoju**.

W interesie UE leży również dalsze monitorowanie rozwoju regionalnych struktur bezpieczeństwa, takich jak *Szanghajska Organizacja Współpracy* i *Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym*.

Konkretnie inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

- *wykorzystanie dialogu wysokiego szczebla między UE a Azją Środkową na temat polityki i bezpieczeństwa oraz nowo utworzonego urzędu eksperta UE ds. bezpieczeństwa i walki z terroryzmem, posiadającego kompetencje regionalne w odniesieniu do Azji Środkowej, w celu wzmocnienia praktycznej współpracy w zakresie szerszej agendy bezpieczeństwa, w tym reformy sektora bezpieczeństwa i zarządzania nim, zagrożeń hybrydowych oraz powiązań między wodą a bezpieczeństwem;*
- *organizowanie spotkań ad hoc ekspertów z UE i Azji Środkowej dotyczących zapobiegania brutalnemu ekstremizmowi i zwalczania terroryzmu w celu promowania wymiany najlepszych praktyk i zacieśnienia współpracy transgranicznej zgodnie z odpowiednimi zobowiązaniami międzynarodowymi;*
- *zacieśnianie współpracy i synergii z OBWE w zakresie zapobiegania zagrożeniom transnarodowym w Azji Środkowej i przeciwdziałania tym zagrożeniom;*
- *kontynuację współpracy w zakresie polityki antynarkotykowej w celu dalszego wzmocnienia polityki poszczególnych krajów w zakresie ograniczania popytu na narkotyki oraz zwalczania nielegalnych dostaw substancji odurzających i związanej z nimi przestępczości zorganizowanej;*
- *dzielenie się wiedzą fachową w zakresie cyberbezpieczeństwa i zagrożeń hybrydowych, w tym zapewnienie krajom Azji Środkowej możliwości udziału we wspólnej identyfikacji zagrożeń hybrydowych w ramach unijnego badania ryzyka hybrydowego;*
- *zacieśnianie współpracy w zakresie nowoczesnego, zintegrowanego zarządzania granicami w oparciu o wieloletnią współpracę między UE a Azją Środkową i między UE a Afganistanem;*
- *zacieśnienie dialogu i współpracy w sprawach migracji i mobilności w ramach wzmocnionych umów o partnerstwie i współpracy, jak również na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych.*

1.3. Wzmocnianie odporności w dziedzinie środowiska, klimatu i zasobów wodnych

Azja Środkowa stoi w obliczu coraz poważniejszych wyzwań środowiskowych. Połączenie skutków zmiany klimatu, przez którą zmniejsza się przepływ wody z powodu topnienia lodowców zasilających rzeki Azji Środkowej, oraz szybkiego wzrostu liczby ludności spotęguje niektóre problemy środowiskowe w tym regionie, co może przynieść negatywne skutki dla rozwoju gospodarczego, bezpieczeństwa i migracji.

UE może pomóc regionowi przekształcić te wyzwania w szansę. Ponieważ wyzwania te mają charakter transgraniczny i wymagają wzajemnego zaufania oraz wspólnych rozwiązań, UE będzie nadal stosować **podejście regionalne** do współpracy w dziedzinie środowiska, wody i zmiany klimatu.

UE będzie współpracować ze swoimi partnerami w Azji Środkowej w celu wdrażania **porozumienia klimatycznego z Paryża**¹⁰ i ustalonych na poziomie krajowym wkładów, przyjmując konkretne środki ukierunkowane na łagodzenie zmiany klimatu, przystosowanie się do niej i zmniejszanie ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi.

¹⁰ Podpisane w dniu 12 grudnia 2015 r.

UE będzie wspierać państwa Azji Środkowej w przyjmowaniu wysokich norm środowiskowych i będzie zachęcać je do odejścia od liniowych modeli produkcyjnych na rzecz **gospodarki o obiegu zamkniętym**, w której wartość produktów utrzymywana jest tak długo, jak to możliwe, poprawie ulega efektywne gospodarowanie energią i zasobami, a produkcja odpadów i emisje dwutlenku węgla i zanieczyszczeń zostają zminimalizowane. Z takiego przejścia na zrównoważoną konsumpcję i produkcję płynąć mogą znaczne korzyści dla zdrowia ludzkiego i jakości życia, a jednocześnie może się ono przyczynić do wspierania dywersyfikacji gospodarczej, tworzenia nowych możliwości rynkowych i stymulowania wzrostu gospodarczego.

W oparciu o potencjał regionu w zakresie energii słonecznej, wiatrowej i wodnej UE będzie zachęcać do przeprowadzenia **reform sektora energetycznego** w Azji Środkowej i **przejścia na gospodarkę niskoemisyjną**. Udostępnienie technologii i wiedzy fachowej UE z zakresu **energii ze źródeł odnawialnych i efektywności energetycznej** oraz doradztwo w zakresie reform regulacyjnych powinny przyczynić się do wzmocnienia odporności energetycznej regionu, wspierając tym samym realizację celów w dziedzinie klimatu oraz tworzenie miejsc pracy i możliwości rynkowych po obu stronach.

UE będzie również promować **lepszé zarządzanie środowiskiem** i wspierać budowanie zdolności państw Azji Środkowej do uwzględnienia problematyki ochrony środowiska w innych obszarach polityki i przy podejmowaniu decyzji publicznych, w szczególności poprzez odpowiednie oceny oddziaływania na środowisko. UE będzie promować zrównoważenie środowiskowe inwestycji w infrastrukturę łączności oraz wspierać przystąpienie wszystkich państw Azji Środkowej do regionalnych i globalnych wielostronnych umów środowiskowych.

Wymiana doświadczeń w zakresie **zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi, ochrony różnorodności biologicznej i turystyki ekologicznej** może przyczynić się do osiągnięcia szerokiego wachlarza celów, takich jak rozwój obszarów wiejskich, ochrona ekosystemów i podnoszenie świadomości ekologicznej.

Zgodnie z *konkluzjami Rady w sprawie dyplomacji wodnej*¹¹ promowanie **regionalnego programu na rzecz wody, pokoju i dobrobytu** pozostanie kluczowym priorytetem w regionie. UE nadal będzie promować wzajemnie akceptowalne rozwiązania w celu poprawy współpracy regionalnej w zakresie sprawiedliwego zarządzania transgranicznymi zasobami wodnymi, w porozumieniu z właściwymi agencjami ONZ i innymi partnerami. Będzie wspierać przystąpienie do *konwencji Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ o wodzie* oraz jej wdrożenie¹², zachęcać do współpracy w obszarze **Jeziora Aralskiego** i wdrożenia **Umowy w sprawie statusu prawnego Morza Kaspijskiego**¹³.

UE będzie nadal wspierać współpracę z regionem, w tym poprzez szkolenia ekspertów, w celu propagowania **zintegrowanego gospodarowania zasobami wodnymi**, zmniejszenia ilości ścieków, poprawy jakości wody i modernizacji infrastruktury, a także promowania nowoczesnych systemów nawadniania w rolnictwie.

Ponieważ region ten jest szczególnie narażony na zagrożenia naturalne i spowodowane przez człowieka, UE będzie wspierać krajowe i regionalne wysiłki na rzecz nowych polityk i przepisów w zakresie **zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi**. UE udostępni również swoją

¹¹ Dyplomacja wodna – konkluzje Rady nr 13991/18 z dnia 19 listopada 2018 r.

¹² Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, uchwalona w Helsinkach w dniu 17 marca 1992 r.

¹³ Podpisana w dniu 12 sierpnia 2018 r. w Aktau.

wiedzę fachową w zakresie ochrony ludności i reagowania kryzysowego, aby wspierać bardziej strukturalne, regionalne podejście do kwestii odporności i gotowości.

UE będzie kontynuować współpracę w zakresie środków naprawy środowiska w celu uporania się z **problemem toksycznych odpadów chemicznych i odpadów promieniotwórczych**, powstałych na skutek wydobywania uranu w przeszłości w tym regionie.

UE wykorzysta swoje instrumenty finansowe, dotacje i gwarancje, w szczególności te oferowane przez *Europejski Bank Inwestycyjny* (EBI) oraz wdrażane we współpracy z *Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju* (EBOR) i innymi wielostronnymi bankami rozwoju, w celu **uruchomienia kapitału publicznego, a przede wszystkim prywatnego, na rzecz projektów środowiskowych i zrównoważonej środowiskowo działalności gospodarczej**. Promowanie solidnych ram regulacyjnych będzie miało kluczowe znaczenie dla przyciągnięcia inwestycji prywatnych.

Konkretne inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

- *wzmocnienie międzyregionalnych i wewnątrzregionalnych forów i mechanizmów współpracy w dziedzinie środowiska, wody i zmiany klimatu;*
- *rozwój wymiany doświadczeń i innowacyjnych metod finansowania w celu promowania energii ze źródeł odnawialnych;*
- *promowanie współpracy naukowej i badań w obszarze gospodarki wodnej, a także powszechnie dostępnych, wiarygodnych danych dotyczących klimatu i wody, które mogą stanowić podstawę skutecznej polityki;*
- *zacieśnienie współpracy z Regionalnym Centrum Narodów Zjednoczonych ds. Dyplomacji Prewencyjnej w Azji Środkowej dotyczącej powiązań między wodą a bezpieczeństwem;*
- *wspieranie zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi i ekosystemami oraz wdrażania strategicznego planu na rzecz różnorodności biologicznej oraz globalnych ram na rzecz różnorodności biologicznej po 2020 r.;*
- *promowanie wymiany doświadczeń i współpracy w obszarze gospodarki o obiegu zamkniętym, w szczególności w zakresie zrównoważonych systemów gospodarowania odpadami i walki z zanieczyszczeniem powietrza.*

2. PARTNERSTWO NA RZECZ DOBROBYTU

Dzięki coraz lepszej pod względem strategicznym lokalizacji na styku Europy i Azji, młodej populacji¹⁴, wysokim wskaźnikom alfabetyzacji oraz obfitości zasobów naturalnych Azja Środkowa ma znaczący potencjał wzrostu i rozwoju. Jednocześnie w regionie coraz powszechniej uznaje się potrzebę przyjęcia nowych modeli rozwoju gospodarczego i dywersyfikacji gospodarek, aby sprostać wyzwaniom i wykorzystać szanse, jakie niesie ze sobą globalizacja. UE będzie współpracować z państwami Azji Środkowej, aby pomóc w uzyskaniu trwałych rezultatów, co będzie oznaczało rozwój prywatnego rynku, poprawę klimatu inwestycyjnego, przyspieszenie przejścia na ekologiczną gospodarkę o obiegu zamkniętym, zmniejszenie nierówności społeczno-ekonomicznych, inwestowanie w kapitał ludzki i propagowanie godnej pracy dla wszystkich, uwolnienie potencjału handlu wewnątrz- i międzyregionalnego oraz promowanie zrównoważonej łączności.

2.1. Konsolidacja partnerstwa na rzecz reformy gospodarczej

UE jest poważnie zainteresowana wsparciem przekształcenia gospodarek Azji Środkowej – obecnie nadmiernie uzależnionych od towarów lub wywozu o niskiej wartości dodanej¹⁵, jak również od

¹⁴ Połowa ludności regionu to osoby poniżej 20. roku życia, a gospodarki Azji Środkowej co roku muszą przyjąć milion nowych osób wchodzących na rynek pracy.

¹⁵ W 2018 r. węglowodory i minerały stanowiły prawie 60 % całkowitego wywozu tego regionu.

przekazów emigrantów – w zdywersyfikowane i konkurencyjne gospodarki oparte na sektorze prywatnym, zdolne do tworzenia miejsc pracy, integrowania się w ramach regionalnych i globalnych łańcuchów wartości oraz zapewniania równych warunków działania wszystkim podmiotom gospodarczym.

UE będzie dążyć do wspierania **bardziej zrównoważonych i sprzyjających włączeniu społecznemu modeli wzrostu** w regionie. Reforma gospodarcza i modernizacja powinny przynieść korzyści całemu społeczeństwu i przyczynić się do ograniczenia nierówności oraz różnic między regionami, a także między obszarami wiejskimi a miejskimi. W tym kontekście doświadczenie UE w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, polityki regionalnej i spójności będzie szczególnie istotne.

Rozwój **konkurencyjnego sektora prywatnego**, a w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), będzie stanowił priorytet zaangażowania UE ze względu na kluczową rolę, jaką sektor prywatny może odegrać we wspieraniu wzrostu gospodarczego, wzmacnianiu pozycji kobiet, propagowaniu godnej pracy i walce z ubóstwem. UE będzie wspierać rozwój rynków kapitałowych, rozszerzenie dostępu do finansowania dla MŚP, solidne ramy regulacyjne i politykę fiskalną, a także skuteczną politykę antykorupcyjną. Rozwój sektora prywatnego pozostanie głównym priorytetem *unijnego Instrumentu Inwestycyjnego dla Azji Środkowej*.

Jako wiodące źródło inwestycji prywatnych na świecie UE jest szczególnie dobrze przygotowana do intensyfikacji dialogu na poziomie strategicznym z rządami i przedstawicielami świata biznesu w regionie oraz z międzynarodowymi instytucjami finansowymi w celu promowania **solidnego, przejrzystego, otwartego, niedyskryminującego i przewidywalnego otoczenia regulacyjnego i politycznego** dla europejskich podmiotów gospodarczych prowadzących handel z Azją Środkową lub inwestujących w tym regionie.

Wsparcie dla rozwoju sektora prywatnego i inwestycji powinno skupiać się przede wszystkim na sektorach przyczyniających się do wzrostu i tworzenia miejsc pracy, w przypadku których UE posiada **szczególną wiedzę fachową i przewagę komparatywną**; m.in. sektora rolnego i agrobiznesu, środowiska naturalnego i zasobów wodnych, energii, transportu i zrównoważonej turystyki.

UE będzie promować **dialog i współpracę między przedsiębiorstwami** z Azją Środkową, w tym wśród przedsiębiorstw typu start-up i inkubatorów przedsiębiorczości. Pomoże stworzyć w państwach Azji Środkowej dwustronne i regionalne fora dialogu i współpracy między przedsiębiorstwami, takie jak *europejskie izby handlowe*. UE będzie dążyć do włączenia związków pracodawców i pracowników z Azji Środkowej do dialogu na takie tematy, jak klimat inwestycyjny, edukacja, zdolność do zatrudnienia (w tym kobiet i dziewcząt) oraz reforma rynku pracy.

Biorąc pod uwagę fakt, że dostępność **wysokiej jakości statystyki** stanowi warunek wstępny opracowania skutecznej polityki publicznej, UE będzie dalej działać na rzecz rozwoju systemów statystycznych państw Azji Środkowej.

W ramach regularnych dwustronnych konsultacji z krajami Azji Środkowej UE wzmocni wymianę i współpracę w zakresie reform makroekonomicznych, **polityki finansowej, pieniężnej i fiskalnej, a także zarządzania finansami publicznymi**. Będzie wspierać strategię zarządzania długiem i krajowe rynki obligacji oraz ułatwiać przeprowadzanie reform ram polityki pieniężnej oraz nadzoru nad systemem finansowym.

Konkretne inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

➤ *promowanie poprawy otoczenia biznesu i warunków inwestycyjnych oraz wspieranie*

rozwoju sektora prywatnego, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw, poprzez dialog i współpracę między przedsiębiorstwami UE i Azji Środkowej, dialog sektorowy oraz wsparcie techniczne;

- promowanie współpracy partnerskiej w celu dzielenia się wiedzą ekspercką i budowania potencjału administracji Azji Środkowej w zakresie kluczowych aspektów reform gospodarczych;
- dzielenie się wiedzą ekspercką w zakresie rozwoju systemów statystycznych.

2.2. Ułatwianie handlu i inwestycji wewnątrzregionalnych i międzyregionalnych

Potrzeba więcej wspólnych działań, aby zaradzić strukturalnym ograniczeniom, które nadal hamują potencjał handlu i inwestycji między UE a Azją Środkową¹⁶, pobudzić handel¹⁷ i inwestycje wewnątrzregionalne oraz zapewnić głębszą integrację Azji Środkowej z gospodarką światową.

UE będzie nadal zachęcać do **przystąpienia do WTO** wszystkie państwa Azji Środkowej oraz wspierać tę inicjatywę. Realizacja zobowiązań WTO pomoże państwom Azji Środkowej otworzyć ich gospodarki, wzmocnić międzynarodową konkurencyjność, włączyć się w globalne łańcuchy wartości i uczestniczyć w kształtowaniu globalnego zarządzania gospodarką. Proces tworzenia równych warunków działania i zwiększania zaufania do przedsiębiorstw w regionie będzie obejmował promowanie przystąpienia do *Porozumienia w sprawie zamówień rządowych (GPA) WTO*.

Opierając się na swoim doświadczeniu w zakresie mechanizmów integracji regionalnej, UE będzie wspierać wysiłki na rzecz ułatwienia **wewnątrzregionalnego handlu i inwestycji w Azji Środkowej**, w tym w drodze wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk dotyczących znoszenia pozataryfowych barier w handlu oraz promując konwergencję i harmonizację przepisów; włączenie do międzynarodowego systemu normalizacji, któremu przewodzą *Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna* i *Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna*, oraz rzetelny system oceny jakości są uznane za niezbędne elementy w tym kontekście.

UE wykorzysta wzmocnione umowy o partnerstwie i współpracy oraz programy współpracy technicznej, aby propagować **konwergencję i zgodność z przepisami UE oraz międzynarodowymi i europejskimi normami technicznymi**, a także w celu **wyeliminowania barier technicznych w handlu**. Działania te ułatwią wzajemny dostęp do rynków i stworzą możliwości dostępu do rynku dla podmiotów gospodarczych z Azji Środkowej w skali światowej, ponieważ unijne przepisy i normy uznawane są na całym świecie. Intensyfikacja dialogu w sprawie środków sanitarnych i fitosanitarnych w celu wzmocnienia systemów bezpieczeństwa żywności w państwach Azji Środkowej byłaby korzystna dla lokalnych konsumentów i przedsiębiorstw oraz ułatwiłaby handel z UE.

UE będzie nadal współpracować z państwami Azji Środkowej w celu poprawy **wzajemnego dostępu do rynku towarów i usług**. UE zintensyfikuje swoje działania, aby pomóc beneficjentom z Azji Środkowej w lepszym wykorzystaniu jednostronnego dostępu na preferencyjnych warunkach do rynku UE, który zapewniają systemy **GSP** i **GSP Plus**, co może stymulować wywóz i dywersyfikację gospodarczą oraz zapewnić lepsze standardy i warunki pracy, a także odpowiednio uzupełniać wzmocnione umowy o partnerstwie i współpracy.

¹⁶ W 2018 r. UE znalazła się wśród pięciu najważniejszych partnerów handlowych i inwestycyjnych każdego z państw Azji Środkowej, jednak wymiana handlowa z regionem nadal stanowiła mniej niż jeden procent całkowitych obrotów handlowych UE.

¹⁷ Handel wewnątrzregionalny stanowił 5 % całkowitego handlu tego regionu w 2018 r.

UE zacieśni współpracę z Azją Środkową w celu propagowania przestrzegania **międzynarodowych norm celnych** UE, Światowej Organizacji Celnej i WTO, aby przyspieszyć proces upraszczania i harmonizacji procedur celnych. UE wzmocni współpracę z regionem w celu zwalczania nielegalnego handlu, oszustw na granicach i oszustw podatkowych, uchylania się od opodatkowania i naruszeń praw własności intelektualnej. Będzie nadal wspierać wymianę informacji w celu skuteczniejszego zwalczania prania pieniędzy, korupcji i finansowania terroryzmu.

Opierając się na swoim doświadczeniu, UE będzie nadal promować wykorzystanie i rozwój **oznaczeń geograficznych** przez państwa Azji Środkowej, co może pomóc im w dywersyfikacji produkcji rolnej w kierunku większej wartości dodanej.

Konkretne inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

- *intensyfikację wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk UE w zakresie rozwiązania kwestii barier pozataryfowych dla handlu oraz promowanie ujednolicania i harmonizacji przepisów;*
- *wspieranie przystąpienia do WTO i Porozumienia w sprawie zamówień rządowych, w tym dzięki pomocy technicznej;*
- *intensyfikację dialogu w sprawie środków sanitarnych i fitosanitarnych w celu wzmocnienia systemów bezpieczeństwa żywności;*
- *wymianę doświadczeń dotyczących normalizacji i infrastruktury służącej zapewnianiu jakości w celu ułatwienia handlu wewnątrzregionalnego oraz handlu z UE;*
- *promowanie uproszczenia i harmonizacji procedur celnych oraz wspieranie rozwoju transgranicznego handlu elektronicznego;*
- *zacieśnienie współpracy technicznej w celu lepszego wykorzystania jednostronnego dostępu na preferencyjnych warunkach do rynku UE, jaki zapewniają systemy GSP i GSP Plus;*
- *wymianę doświadczeń w zakresie oznaczeń geograficznych w celu dywersyfikacji produkcji rolnej.*

2.3. Promowanie zrównoważonej łączności

Rozwój **łączności między Europą i Azją** może przynieść Azji Środkowej znaczne korzyści dzięki lepszej infrastrukturze, dywersyfikacji gospodarczej i integracji w ramach regionalnych i globalnych łańcuchów wartości. UE jest poważnie zainteresowana rozwojem funkcjonujących korytarzy handlowych między Europą i Azją, a także zapewnianiem, aby rozwój łączności przebiegał w sposób zrównoważony, otwarty, sprzyjający włączeniu społecznemu i oparty na określonych zasadach, tworząc w ten sposób odpowiednie otoczenie dla zrównoważonych inwestycji i równe warunki działania dla przedsiębiorstw w Azji Środkowej.

Zgodnie ze *strategią UE w sprawie łączenia Europy i Azji*¹⁸ oraz wykorzystując istniejące ramy współpracy, UE będzie w stosownych przypadkach nawiązywać z państwami Azji Środkowej **partnerstwa na rzecz zrównoważonej łączności**, które będą zgodne z zasadami rynkowymi, zapewnią przejrzystość i będą opierać się na normach międzynarodowych. Współpraca w tej dziedzinie powinna skupiać się przede wszystkim na **transporcie, energii i połączeniach cyfrowych, a także na kontaktach międzyludzkich**. Dzięki temu państwa Azji Środkowej uzyskają trwałe korzyści wykraczające poza korzyści związane z ich statusem krajów tranzytu oraz osiągną cele zrównoważonego rozwoju i cele w dziedzinie klimatu.

¹⁸ Łącząc Europę i Azję – elementy składowe strategii UE – konkluzje Rady nr 13097/18 z dnia 15 października 2018 r.

Połączenie europejskich inwestycji prywatnych i programów współpracy regionalnej UE, które przyczyniły się do łączenia Europy z jej sąsiadami i Azją Środkową od wczesnych lat dziewięćdziesiątych XX wieku, uczyniło UE kluczowym podmiotem w promowaniu łączności między Europą i Azją. Dzięki wznowieniu międzynarodowych wysiłków w tej dziedzinie, w tym rozszerzeniu *transeuropejskiej sieci transportowej* na kraje sąsiadujące z UE, chińskiej inicjatywie „*Jednego Pasa i jednego szlaku*” oraz innym inicjatywom mogą powstać istotne możliwości zaspokojenia głównych potrzeb Azji Środkowej.

UE i państwa Azji Środkowej zacieśnią współpracę i zapewnią synergie w zakresie planowania **łączności transportowej** i tworzenia niezbędnych ram regulacyjnych, w tym w celu połączenia dobrze rozwiniętych ram transeuropejskiej sieci transportowej z sieciami w Azji Środkowej, w tym przez Południowy Kaukaz, i z innymi sieciami regionalnymi¹⁹. Działania te mają na celu uzyskanie trwałych i zrównoważonych lądowych połączeń transportowych pomiędzy wschodem a zachodem oraz północą a południem, w szczególności w oparciu o prace *Regionalnej Współpracy Gospodarczej w Azji Środkowej*. Aby zrealizować ten cel, UE może w stosownych przypadkach zapewnić pomoc techniczną i wspomóc zrównoważony rozwój infrastruktury, aby udzielić wsparcia swoim partnerom w planowaniu systemów transportu i zapewnianiu ich wzajemnych połączeń. UE przyczyni się do obniżenia emisyjności transportu lądowego dzięki promowaniu **elektromobilności** zarówno w odniesieniu do transportu drogowego, jak i kolejowego, oraz zwróci należytą uwagę na rozwój **transportu lotniczego i lotnictwa cywilnego**, w tym na kwestie bezpieczeństwa.

Dalsza współpraca między UE a Azją Środkową w zakresie **zarządzania granicami**, w tym zacieśniona współpraca w obszarze nowoczesnego zintegrowanego zarządzania granicami, a także promowanie **kompatybilnych systemów tranzytu celnego**, będą wspierać wysiłki na rzecz rozwoju łączności w sektorze transportu.

UE będzie nadal koncentrować się na zwiększaniu roli Azji Środkowej w przyczynianiu się do **bezpieczeństwa dostaw energii i dywersyfikacji dostawców, źródeł i dróg dostaw w UE**, w tym oceniając możliwość budowy *rurociągu transkaspjskiego*. UE będzie współpracować z Azją Środkową, aby promować ramy regulacyjne, technologie i umiejętności niezbędne do obniżenia kosztów, rozwoju odnawialnych źródeł energii i technologii umożliwiających oszczędność energii oraz przyciągania inwestycji dzięki instrumentom łączonym i innym zachętom finansowym. UE udzieli pomocy w modernizowaniu systemu dystrybucji energii elektrycznej dzięki inteligentnym i odpornym sieciom zdecentralizowanym oraz w **rozwijaniu połączeń międzysystemowych między państwami**, aby pobudzić regionalny i międzyregionalny handel energią elektryczną.

UE i Azja Środkowa zacieśnią współpracę w dziedzinie **gospodarki cyfrowej** ze szczególnym naciskiem na promowanie dostępu do przystępnej cenowo, otwartej i bezpiecznej łączności szerokopasmowej oraz infrastruktury cyfrowej, w tym poprzez przyjęcie niezbędnych reform regulacyjnych; wspieranie rozwoju i utrzymania sieci badawczo-edukacyjnych o dużym potencjale; promowanie umiejętności cyfrowych; wspieranie przedsiębiorczości cyfrowej i tworzenia miejsc pracy; oraz rozwój takich dziedzin, jak administracja elektroniczna i e-edukacja. Ze względu na swój przekrojowy charakter cyfryzacja będzie stanowiła kluczowy aspekt współpracy UE z Azją Środkową w takich obszarach, jak zintegrowane zarządzanie granicami, reforma administracji publicznej, handel, transport i infrastruktura energetyczna, a także wsparcie MŚP. UE zintensyfikuje wymianę doświadczeń w ramach odpowiednich forów na rzecz wolności internetu i zwalczania dezinformacji.

¹⁹ Zostaną przeprowadzone konsultacje z państwami Azji Środkowej w sprawie wspólnego badania nad kompleksowymi korytarzami transportowymi opartymi na zrównoważonych połączeniach kolejowych między Europą a Chinami, jak ustalono w ramach platformy łączności UE–Chiny.

Współpraca w zakresie korzystania z satelitarnych usług pozycjonowania, nawigacji i czasu, jakie zapewnia system **Galileo**, mogłaby ułatwić łączność transportową i zapewnić zastosowania w sieciach energetycznych i telekomunikacyjnych.

UE będzie ściśle współpracować z **państwami trzecimi, organizacjami regionalnymi i międzynarodowymi instytucjami finansowymi**, aby promować zrównoważony rozwój oraz równe warunki działania w zakresie łączności w celu wspierania wspólnych interesów Azji Środkowej i UE. UE będzie szukać synergii z innymi kluczowymi partnerami zaangażowanymi w promowanie łączności między Europą i Azją, w tym w ramach *dialogu Azja–Europa* (procesu ASEM). Zobowiązanie UE do wspierania projektów dotyczących zrównoważonej łączności powinno przyczynić się do poprawy ogólnej jakości projektów inwestycyjnych innych podmiotów w regionie.

UE będzie korzystać z własnych instrumentów finansowych, dotacji, gwarancji oraz pożyczek EBI, a także współpracować z międzynarodowymi instytucjami finansowymi i wielostronnymi bankami rozwoju, aby **zmobilizować publiczny, a w szczególności prywatny kapitał** na potrzeby projektów dotyczących zrównoważonej łączności w Azji Środkowej.

Konkretne inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

- *zacieśnienie współpracy dwustronnej i międzyregionalnej w celu zapewnienia skutecznej zrównoważonej łączności;*
- *przyczynianie się do rozwoju korytarzy transportowych między UE a Azją Środkową w oparciu o rozbudowę sieci TEN-T;*
- *intensyfikację dwustronnych dialogów w ramach istniejących protokołów ustaleń dotyczących współpracy energetycznej oraz organizowanie, w stosownych przypadkach, regionalnych konferencji ad hoc w zakresie energii;*
- *wykorzystywanie innowacyjnych źródeł finansowania i instrumentów łączonych w celu dalszego wspierania zielonych inwestycji, w szczególności w energię ze źródeł odnawialnych i efektywność energetyczną;*
- *wykorzystywanie instrumentów UE (m.in. dotacji, instrumentów łączonych i gwarancji), a także intensyfikację konsultacji z międzynarodowymi organizacjami finansowymi i innymi odpowiednimi podmiotami w celu wsparcia projektów dotyczących zrównoważonej łączności.*

2.4. Inwestowanie w młodzież, edukację, innowacje i kulturę

Kluczowe znaczenie dla konkurencyjności i spójności społecznej Azji Środkowej będzie miał rozwój umiejętności. Promowanie wysokiej jakości edukacji, zdolności do zatrudnienia i godnych miejsc pracy dla młodych ludzi i kobiet w Azji Środkowej powinno pomóc regionowi w zaspokojeniu potrzeb wynikających z szybko zmieniających się technologii oraz zapewnić wykwalifikowaną siłę roboczą wymaganą do przeprowadzenia dywersyfikacji gospodarczej i przyciągnięcia zagranicznych inwestorów. Zapewnienie wysokiej jakości edukacji i miejsc pracy, w tym na obszarach wiejskich, również dziewczętom i kobietom, pozostanie kluczowym warunkiem zapobiegania emigracji wykwalifikowanej siły roboczej, a także radykalizacji i brutalnemu ekstremizmowi.

UE będzie wspierać współpracę międzyregionalną i wewnątrzregionalną w celu budowania zdolności oraz poprawy **jakości kształcenia, szkolnictwa wyższego oraz kształcenia i szkolenia zawodowego**. Będzie promować **synergii między systemami edukacji i rynkiem pracy**, a także **edukację cyfrową**.

UE może wykorzystać program Erasmus +, aby pomóc uniwersytetom w Azji Środkowej w modernizacji i osiągnięciu celów *procesu bolońskiego* w odniesieniu do **szkolnictwa wyższego**

i *zasad procesu turyńskiego* dotyczących **kształcenia i szkolenia zawodowego**. UE powinna dążyć do rozwinięcia **studiów europejskich** na uniwersytetach w Azji Środkowej. Należy zachęcać uniwersytety w państwach członkowskich UE do tworzenia większej liczby **partnerstw** z uniwersytetami w Azji Środkowej i otwierania tam **oddziałów**, a także do rozwijania **szkoleń językowych** w tym regionie.

Wzorując się na *europejskim obszarze szkolnictwa wyższego*, UE zbada możliwość udzielenia Azji Środkowej pomocy w zakresie rozwoju **regionalnego obszaru szkolnictwa wyższego**. Pozwoliłoby to krajom regionu na modernizację swoich systemów szkolnictwa wyższego oraz zapewnienie ich wzajemnej kompatybilności przy jednoczesnym wzmocnieniu mechanizmów zapewniania jakości i uznawania kwalifikacji.

We współpracy z *Europejską Fundacją Kształcenia* UE wzmocni współpracę w zakresie **kształcenia i szkolenia zawodowego** w celu promowania zdolności do zatrudnienia osób młodych i dorosłych w perspektywie uczenia się przez całe życie, aby odpowiedzieć na potrzeby przechodzących transformację gospodarek Azji Środkowej i europejskich inwestorów w regionie.

Współpraca UE z Azją Środkową w dziedzinie **badaw naukowych i innowacji** może pomóc w skuteczniejszym stawianiu czoła wyzwaniom, jakie istnieją w tym regionie, a jednocześnie wzmocnić kontakty międzyludzkie. Wymiana wiedzy eksperckiej oraz innowacyjnych technologii pozwalających stawić czoła wyzwaniom związanym z klimatem, wodą i ochroną środowiska, a także bezpieczeństwem żywnościowym, czystą energią oraz energią ze źródeł odnawialnych, mogłaby przyczynić się do rozwoju współpracy regionalnej dzięki dostarczaniu rzetelnych, wiarygodnych i dostępnych danych do kształtowania polityki. Korzystne dla obu stron byłoby również wzmocnienie współpracy badawczej w dziedzinie rolnictwa, zdrowia, ekologicznego transportu i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Uniwersytety i organizacje badawcze w UE i Azji Środkowej powinny w dalszym ciągu wspierać mobilność naukowców i wymianę pracowników, w tym w ramach działania „*Maria Skłodowska-Curie*”.

Zgodnie ze *strategią dotyczącą kultury w stosunkach zewnętrznych UE*²⁰ oraz w oparciu o dziedzictwo kulturowe Azji Środkowej znajdujące się w obrębie korytarza „jedwabny szlak” UE będzie rozwijać **współpracę kulturalną** z regionem, aby promować partnerstwa, koprodukcję i wymianę w dziedzinie sektora kultury i sektora kreatywnego, dialog międzykulturowy i ochronę dziedzictwa kulturowego. W tym celu UE zintensyfikuje współpracę z *Organizacją Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury* oraz z wiodącymi europejskimi instytucjami kultury. UE będzie promować mobilność artystów i osób zawodowo związanych z kulturą poprzez wymiany, szkolenia i rezydencje artystyczne, promowana będzie również mobilność i wymiana w sporcie.

UE będzie wspierać badania naukowe nad Azją Środkową oraz stosunkami między UE a Azją Środkową, a także promować więcej możliwości interakcji między **naukowcami a pracownikami ośrodków analitycznych** z UE i Azji Środkowej.

²⁰ Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego i Rady „W stronę strategii UE w dziedzinie międzynarodowych stosunków kulturalnych”, JOIN(2016) 29 final z 8 czerwca 2016 r.

Konkretne inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

- zwiększenie liczby i zróżnicowanie profilu beneficjentów z Azji Środkowej w ramach programów Horyzont, „Erasmus+” i „Maria Skłodowska-Curie”;
- zacieśnienie współpracy międzyregionalnej i wewnątrzregionalnej w zakresie badań naukowych i innowacji w dziedzinie wody, żywności i środowiska;
- stymulowanie wewnątrzregionalnej i międzynarodowej mobilności studentów, pracowników i naukowców, a także osób uczących się i prowadzących szkolenia w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego;
- pomoc dla Azji Środkowej w opracowaniu regionalnego programu współpracy wzorowanego na europejskim obszarze szkolnictwa wyższego;
- nawiązanie dialogu i promowanie wymiany najlepszych praktyk w zakresie zdolności do zatrudnienia młodych osób, wzmacniania pozycji kobiet i polityki zatrudnienia;
- promowanie bardziej intensywnego dialogu między UE, władzami państw Azji Środkowej, organizacjami przedsiębiorców i partnerami społecznymi w zakresie niedoboru kwalifikacji i modernizacji rynku pracy.

3. LEPSZE WSPÓLDZIAŁANIE

UE będzie dążyć do promowania spójnego podejścia do Azji Środkowej oraz zadba, aby polityka sektorowa przyczyniała się do sprostania coraz bardziej powiązanym wyzwaniom. Instytucje UE i państwa członkowskie powinny wspólnie wdrażać nową strategię UE; należy również stworzyć więcej synergii między ich mocnymi stronami i zasobami.

3.1. Wzmocnienie struktury partnerstwa i zaangażowanie społeczeństw obywatelskich i parlamentów

Obecna struktura instytucjonalna dialogu na szczeblu międzyregionalnym obejmuje **coroczne spotkania ministrów spraw zagranicznych UE-Azja Środkowa** z udziałem Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa / Wiceprzewodniczącego Komisji reprezentującego UE, a także coroczny **dialog wysokiego szczebla między UE a Azją Środkową na temat polityki i bezpieczeństwa**, który prowadzony jest na szczeblu wiceministrów.

W razie potrzeby Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa / Wiceprzewodniczący Komisji oraz ministrowie spraw zagranicznych państw Azji Środkowej powinni również odbywać nieformalne spotkania przy okazji corocznych posiedzeń **Zgromadzenia Ogólnego ONZ**, posiedzeń Rady Ministerialnej OBWE oraz innych międzynarodowych spotkań i konferencji.

Jako uzupełnienie tych działań można rozważyć organizację **posiedzeń ad hoc urzędników wyższego szczebla** z UE oraz Azji Środkowej.

Dzięki zawieraniu i wchodzeniu w życie wzmocnionych umów o partnerstwie i współpracy oraz prowadzeniu regularnych dialogów na temat praw człowieka, które stanowią uzupełnienie regularnych spotkań organizowanych na szczeblu ministerialnym i szczeblu wyższych urzędników, wzmocnieniu ulegną **ramy instytucjonalne stosunków dwustronnych** z państwami Azji Środkowej.

Z uwagi na fakt, że UE i Azja Środkowa są w równym stopniu zaangażowane w przestrzeganie prawa międzynarodowego i kształtowanie światowego porządku opartego na zasadach, którego centralną część stanowi ONZ, UE **wzmocni współpracę na forach wielostronnych i regionalnych**.

Biorąc pod uwagę konstruktywną rolę, jaką Parlament Europejski odegrał we wzbogacaniu wspólnego programu partnerstwa UE-Azja Środkowa, należy zachęcać do prowadzenia dalszego **dialogu**

międzyparlamentarnego, w tym dzięki regularnym wizytom. Celem UE będzie zorganizowanie większej liczby **wizyt na wysokim szczeblu w tym regionie**.

UE zintensyfikuje także wysiłki na rzecz promowania większego zaangażowania **społeczeństwa obywatelskiego, ośrodków analitycznych, samorządów terytorialnych, sektora przedsiębiorstw, partnerów społecznych, organizacji kultury, środowisk akademickich i młodzieży**. Konsultacje ze społeczeństwem obywatelskim będą stanowiły ważny element programowania unijnej współpracy na rzecz rozwoju, której celem będzie zwiększenie zdolności społeczeństwa obywatelskiego do propagowania odpowiedzialności i przejrzystości działań rządowych.

Coroczne posiedzenia ministerialne UE – Azja Środkowa można by uzupełnić o nieformalne spotkania „**forum UE–Azja Środkowa**” z udziałem przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, środowisk akademickich, ośrodków analitycznych oraz urzędników z UE i Azji Środkowej. Spotkania te umożliwiłyby społeczeństwu obywatelskiemu przyczynienie się do rozwoju partnerstwa UE–Azja Środkowa oraz zwiększenie jego widoczności.

UE zintensyfikuje konsultacje dotyczące spraw Azji Środkowej **z mającymi podobne podejście partnerami i innymi właściwymi partnerami** w celu rozwijania wzajemnego zrozumienia i współpracy w dziedzinach, w których interesy są zbieżne.

Konkretne inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

- *spotkania ad hoc urzędników wysokiego szczebla między regularnymi posiedzeniami dialogu wysokiego szczebla między UE a Azją Środkową na temat polityki i bezpieczeństwa oraz spotkaniami ministerialnymi;*
- *organizowanie nieformalnych konsultacji na szczeblu ministerialnym w uzupełnieniu do posiedzeń Zgromadzenia Ogólnego ONZ oraz wypracowanie wspólnego zrozumienia i zbieżności stanowisk na forum ONZ i innych wielostronnych forach;*
- *zintensyfikowanie w stosownych przypadkach konsultacji dotyczących spraw Azji Środkowej z partnerami zewnętrznymi;*
- *dalsze angażowanie społeczeństwa obywatelskiego w rozwój partnerstwa UE–Azja Środkowa, w tym poprzez ustanowienie nieformalnego „forum UE–Azja Środkowa”;*
- *zachęcanie do częstszych międzyparlamentarnych kontaktów i wizyt.*

3.2. Współpraca o dużej sile oddziaływania

W ostatnim dziesięcioleciu UE i jej państwa członkowskie były wiodącymi partnerami Azji Środkowej w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju²¹. UE będzie nadal korzystać z dostępnych instrumentów finansowych, aby wesprzeć ten region i pomóc w sprostaniu wyzwaniom, a także zwiększyć możliwości płynące z partnerstwa między UE a Azją Środkową. **Nowa strategia UE wobec Azji Środkowej** będzie nadawała kierunek współpracy UE z tym regionem w nadchodzących latach. Kluczowym elementem zaangażowania UE będzie wypełnienie zobowiązań podjętych w ramach *Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*. **Dialog ze społeczeństwem obywatelskim i władzami lokalnymi** przyczyni się również do określenia priorytetów UE dotyczących Azji Środkowej. Konieczna będzie **większa synergia z polityką państw członkowskich wobec regionu, w tym współpracy na rzecz rozwoju**.

Sama współpraca na rzecz rozwoju nie pozwoli osiągnąć celów zrównoważonego rozwoju i będzie musiała pełnić funkcję **katalizatora, który przyczyni się do pozyskania prywatnego kapitału na**

²¹ W ramach cyklu budżetowego 2014–2020 UE przeznaczyła 1,1 mld EUR na współpracę na rzecz rozwoju z Azją Środkową.

rozwój. UE powinna jak najlepiej wykorzystać swój szerszy zestaw narzędzi pomocy rozwojowej w regionie, w tym takie **innowacyjne formy współpracy**, jak współpraca partnerska czy większy nacisk na inwestycje. **Wzmocnione umowy o partnerstwie i współpracy** zapewnią możliwości prowadzenia intensywniejszego dialogu merytorycznego z państwami Azji Środkowej w wielu różnych sektorach, co przyczyni się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju.

Współpraca z **międzynarodowymi instytucjami finansowymi** będzie w dalszym ciągu odgrywać ważną rolę w pozyskiwaniu publicznych i prywatnych środków finansowych na zrównoważony rozwój w Azji Środkowej.

Konkretne inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

- *organizację dialogów merytorycznych między UE a Azją Środkową w konkretnych sektorach i wspieranie tych dialogów w ramach współpracy partnerskiej;*
- *intensyfikację, w stosownych przypadkach, współpracy z międzynarodowymi instytucjami finansowymi.*

3.3. Zwiększenie widoczności partnerstwa

Aby zwiększyć widoczność UE w Azji Środkowej, UE i jej państwa członkowskie muszą opracować bardziej dynamiczną i lepiej ukierunkowaną strategię komunikacyjną, przedstawiając uzasadnienie swojego zaangażowania i podkreślając możliwości, jakie partnerstwo UE–Azja Środkowa może stworzyć dla tego regionu i jego obywateli. Będzie to wymagało w szczególności opracowania wspólnych komunikatów i określenia możliwości komunikacji, w tym za pośrednictwem mediów społecznościowych i innych nowych technologii komunikacyjnych, adresowanej do osób młodych z tego regionu, środowisk opiniotwórczych, przedstawicieli mediów społecznościowych, społeczeństwa obywatelskiego, środowisk akademickich i mediów ogółem.

Konkretne inicjatywy w tej dziedzinie powinny obejmować:

- *opracowywanie wspólnych komunikatów w sposób bardziej systematyczny i zwiększenie wykorzystania portali internetowych i mediów społecznościowych do podkreślenia wymiernych korzyści płynących z zaangażowania UE w tym regionie.*

Rada i Parlament Europejski proszone są o poparcie podejścia oraz działań przedstawionych w niniejszym wspólnym komunikacie.